

COOPERSMITH ÖZSAYGI ENVANTERİ'NİN FAKTÖR YAPISI

FACTOR ANALYSIS OF THE COOPERSMITH SELF-ESTEEM INVENTORY

Uzm. Berna GÜLOĞLU
Bağlum İlköğretim Okulu

Prof. Dr. Gül AYDIN
Orta Doğu Teknik Üniversitesi

ÖZ

Bu çalışmada Coopersmith Özsaygı Envanteri'nin faktör yapısı incelenmiştir. Ölçeğin Türkçe formunun 440 ilköğretim öğrencisine uygulanması sonucunda ölçeğin 21 faktörlü oldukça karmaşık bir faktör yapısına sahip olduğu, ancak bu faktörlerden 10'unun kuramsal olarak anlamlı gözüktüğü sonucuna varılmıştır. Elde edilen bulgular ölçeğin orijinali üzerindeki diğer faktör analizi bulgularıyla karşılaştırılarak tartışılmıştır.

ABSTRACT

This study investigated the factor structure of the Turkish version of the Coopersmith Self-Esteem Inventory. The results showed that the inventory had a 21-factor highly complex factor structure. However, of the empirically found 21 factors only 10 seemed theoretically meaningful. The results were discussed in comparison to the findings obtained from the studies that were carried out with the original version of the Coopersmith Self-esteem Inventory.

GİRİŞ

İnsanı anlayabilmek, onun kişiliğini tanımakla mümkün olabilir. Her insan, kendini algılama biçimine göre çevresine tepkide bulunur. Rosenberg (1965), çevresel etkenlerin etkisiyle gelişen benlik algısının kişinin kendine yaklaşım biçimini belirlediğini belirtmiştir.

Özsaygı, bireylerin yaşamının farklı yönlerini etkileyen bir kişilik değişkenidir ve sağlıklı bir kişilik gelişiminin önkoşulu olarak görülmektedir. Özsaygının düzeyi, kişinin düşündüğü, söylediği ve yaptığı her şeyi, dünyaya bakışını, diğer insanların ona bakışını, yaşamıyla ilgili yaptığı seçimleri, sevgi verme ve alma yeteneğini ve değiştirilmesi gerekenleri değiştirmek için harekete geçme gücünü etkiler (Sanford ve Donovan, 1984).

Coopersmith'e (1967) göre özsaygı bireyin kendini yetenekli, önemli, başarılı ve değerli olarak algılama derecesidir. Roseberg'in (1965) önermiş olduğu tanımlamada 'özsaygı, kendimize karşı olan olumlu ve olumsuz tutumlarımızdır' denilmektedir. Yörükoğlu (1996) ise özsaygıyı 'kendini olduğundan aşağı ya da olduğundan üstün görmeksizin kendinden memnun olmayı, kendini olduğu gibi kabullenmeyi, özüne güvenmeyi sağlayan sağlıklı bir ruh hali' olarak tanımlamaktadır. Kısaca, özsaygı kişinin kendisiyle il-

gili değerlendirici inançlarıdır.

Özsaygı, bireylerin sosyal, duygusal, bilişsel ve akademik yaşamlarını etkiler. Sağlıklı bir kişiliğin ön koşulu olan özsaygı, kişinin toplumun etkin ve katılımcı bir üyesi olmasında önemli rol oynar. Topluma etkin bir şekilde katılım, kişisel başarı ve mutluluğu da beraberinde getirir. Coopersmith'e (1967) göre, yüksek özsaygı kişinin çevre ile ilişkilerinde daha etkili, hareketli ve güvenli olmasına neden olur.

Bireylerin özsaygı düzeylerini geliştirmeyi amaçlayan psikolojik danışmanlar için öncelikli sorun, kişilerin özsaygı düzeylerinin sağlıklı bir şekilde saptanabilmesidir. Coopersmith Özsaygı Envanteri (CÖE), hem ülkemizde hem de dünyada özsaygıyı ölçen en popüler ölçme aracı olmuştur.

CÖE'nin Psikometrik Özellikleri

CÖE, 8-10 yaşındaki çocuklar için hazırlanmıştır. Toplam 58 maddeden oluşan bu envanter, çocukların kendi algılarına göre kendilerine, ailelerine, okula, arkadaşlarına ve kişilerarası ilişkilerine karşı tutumlarını ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçeğin orijinalinin hazırlanması sırasında beş psikolog maddeleri yüksek özsaygıyı gösterenler ve düşük özsaygıyı gösterenler olarak ikiye ayırmıştır. Çocuklar, envanteri 'Bana Uygun' ya da 'Bana Uygun Değil' seçeneklerinden birini seçerek yanıtladılmaktadırlar.

CÖE'nin Faktör Yapısı

Ölçeğin orijinalinde Coopersmith'in genel özsaygı olarak adlandırdığı alt ölçek ile çocukların arkadaşlık ilişkilerinde, ailede, ebeveynlerle olan ilişkilerde ve okulda kendilerini nasıl algıladıklarına ilişkin maddeler içeren 5 boyut yer almaktadır. Bunlar genel özsaygı (general self-esteem), okul programları (school curriculum), aile-ebeveyn (home-parent) ve sosyal arkadaşlık (social-peers) boyutlarıdır. Ölçeğin orijinali yalan ölçeği (lie scale) adı verilen ve kişinin ölçeği yanıtlarken kendisini olduğu gibi yanıtlamaması ya da sosyal bakımdan istendik bir biçimde yansıtmasını önleyici tekrar ya da benzer maddelerden oluşan beşinci bir alt ölçek içermektedir (Coopersmith, 1967). Roberson ve Miller'in (1986) aktardığına göre, Kokenes (1978) ve Moran, Michael ve Dembo (1978) tarafından ölçeğin orijinalinin faktör yapısını belirleme amaçlı olarak yürütülen çalışmalardan genellikle bu boyutların varlığını destekleyen sonuçlar elde edilmiştir.

Roberson ve Miller'in (1986) bu konuda yaptığı son faktör analizi çalışması ise ölçeğin 10 alt boyutunun bulunduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu boyutlar ölçeğin karmaşık bir faktör yapısı olduğunu göstermiş, ancak ampirik olarak elde edilen bu faktörlerin, dağınık bir faktör yapısı göstermekle birlikte, kuramsal olarak temel beş boyut ile ilişkili oldukları da saptanmıştır.

CÖE'yi Türkçeye Uyarlama Çalışmaları

CÖE'nin Türk çocuklarına uyarlanması çalışmaları Güçray'ın (1989) aktardığına göre ilk olarak Onur (1980) tarafından gerçekleştirilmiştir. Daha sonra, Güçray'ın (1989) yaptığı uyarlama çalışmasında, psikoloji yüksek lisansına sahip ve iyi derecede İngilizce bilen üç uzman Onur'un (1980) çevirisiyle İngilizce aslını birlikte incelemişler ve alternatif cümleler önermişlerdir. Önerilen alternatif cümleler, 9-10-11 yaşlarındaki çocuklara farklı zamanlarda uygulanmıştır. Bu çalışma sonucunda 50. Madde üzerinde, uzmanlar arasında tam bir uzlaşma sağlanmadığı için bu madde Türkçe uyarlamadan çıkarılmıştır. Envanterde, yüksek özsaygıyı gösteren maddeler 1 puan, düşük özsaygıyı gösteren maddeler ise 0 puan almaktadır. Buna göre envanterden alınabilecek en yüksek puan 57'dir. Yüksek puan yüksek öz-

saygıyı göstermektedir.

Yine Güçray (1989) tarafından yürütülen güvenilirlik çalışmasında, iki hafta arayla yapılan test-tekrar test güvenilirlik katsayısı 0.70 olarak bulunmuştur. Farklı yaş ve cinsiyet grupları için iç tutarlık katsayısı KR-21 ile hesaplanmıştır. KR-21, iç güvenilirlik katsayısı tüm yaş grupları için 0.83, kızlar için 0.82 ve erkekler için 0.83 olduğu saptanmıştır. Güçray'ın (1989) çalışmasında ölçeğin benzer ölçekler geçerliği de incelenmiş, Piers-Harris Benlik Kavramı Ölçeği'nin ölçüt olarak kullanıldığı bu çalışma sonucunda iki ölçüm arasındaki Pearson Product Moment Korelasyon katsayısı 0.72 bulunmuştur.

Yukarıda görüldüğü gibi CÖE'nin Türk çocuklarına uyarlanması amacıyla birçok geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır (Onur, 1980; Güçray, 1989). Ancak bu araştırmalarda CÖE'nin yapı geçerliğine ilişkin herhangi bir çalışmanın yürütülmemiş olduğu anlaşılmaktadır. Diğer yandan, bu ölçek kullanılarak yürütülen çalışmalarda yapılan analizlerin ölçekten elde edilen toplam puanlar kullanılarak yürütüldüğü görülmektedir (Güçray, 1989; Karagöllü, 1995). Oysa, CÖE çok faktörlü bir yapıya sahipse, yapılacak araştırmaların toplam puan üzerinde değil alt boyutlardan elde edilen puan üzerinde yürütülmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu bakımdan ülkemizde pek çok yüksek lisans ve doktora tezinde kullanılmış ve ileride de kullanılacak olan bu ölçeğin faktör yapısının incelenmesi gerekmektedir. Bu araştırma CÖE'nin faktör yapısını inceleyerek ölçeğin yapı geçerliğine ilişkin kanıtlar elde etmek ve bundan sonra bu ölçeği kullanarak çalışma yapacak olan araştırmacılara seçilecek araştırma deseni ile ilgili bilgi sağlamak amacıyla yürütülmüştür.

YÖNTEM

Örnekleme: Araştırmanın örnekleme grubunu, Ankara ilinin çeşitli bölgelerindeki ilköğretim okullarında okuyan 440 beşinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır.

İşlem: Bu çalışmada araştırmaya katılan deneklere Güçray (1989) tarafından Türkçeye uyarlanması yapılan CÖE, ölçeğin yönergesi doğrultusunda uygulanmıştır. Denekler envanteri yaklaşık 20 dak. içinde ve 30-40 kişilik gruplar halinde sınıf ortamında yanıtlamıştır.

Bulgular

CÖE'nin faktör yapılarını incelemek amacıyla deneklere uygulanmasından elde edilen puanlara uygulanan faktör analizi sonuçları, eigen değeri 1'in üzerinde olan 21 faktör (sırasıyla eigen değerleri 6.780, 2.273, 1.987, 1.803, 1.650, 1.603, 1.475, 1.410, 1.350, 1.337, 1.297, 1.231, 1.212, 1.179, 1.170, 1.110, 1.091, 1.077, 1.053, 1.003 ve 1.001) ortaya

çıkarmıştır. Bu 21 faktör varyansın % 59.8'ini açıklamaktadır.

Ancak, yapılan incelemede bu 21 faktörden yalnızca 10'nun kuramsal olarak anlamlı görüldüğü anlaşılmıştır. Bu 10 faktör varyansın %38.01'ini açıklamaktadır. Kuramsal olarak anlamlı görünen bu 10 faktör incelenmiş, hem bu faktörlerde hem de başka

Tablo 1. Coopersmith Özsaygı Envanteri'nin Faktör Yapısı

Mad.No. CÖE Maddeleri	F1	F2	F3	F4	F5
24 Genellikle mutluyum.	.659	.121	.133	6.282	4.348
29 Kendimi iyi tanırım.	.524	.181	-3.066	-.151	-5.288
5 Annem-babamla birlikte çok iyi vakit geçiririz.	.468	8.491	.203	-6.734	.102
20 Hiçbir zaman mutsuz değilim.	.461	.109	.107	.180	1.595
31 Hayatımda herşey çok karmakarışıktır.	.369	.140	7.870	.180	.114
57 Bana güvenilmez.	.297	.112	.172	.149	4.079
48 Her zaman doğruyu söylerim.	.275	4.064	.158	6.694	5.844
22 Fikrimden çabuk vazgeçerim.	.249	-8.456	-4.377	4.426	6,724
11 Birçok kişi benimle olmaktan hoşlanır.	.105	.743	8.240	7.469	1.287
18 Aynı yaşta olduğum arkadaşlar arasında sevilirim.	7.681	.544	.233	9.126	-.100
32 Arkadaşların genellikle benim fikirlerime uyarlar.	2.755	.521	2.358	2.068	-1.207
46 Arkadaşlarım bana sık sık sataşır.	7.964	.428	7.861	1.884	.336
4 Cana yakın bir çocuğum.	.102	.316	1.001	.135	-6.664
45 Söylenecek bir sözüm varsa genellikle söylerim.	.108	.141	.647	6.149	1.725
28 Sınıfta derse kaldırılmaktan hoşlanırım.	.178	4.870	.582	9.906	8.648
50 Başarısızım.	.150	.133	.453	.420	.143
36 Kararlı bir insanım.	2.567	8.111	.399	-3.184	-.109
10 Karar verirken fazla zorluk çekmem.	-1.242	-.110	.382	-7.159	.192
14 Okuldaki çalışmalarımın gurur duyarım.	.134	.205	.375	.284	-.141
42 Okulda kendimi sık sık huzursuz hissedirim.	.259	.226	.288	.236	.274
35 Okulda istediğim kadar başarılı değilim.	3.666	2.856	7.981	.635	-5.353
49 Öğretmenim bana yeterince başarılı olmadığımı hissettirir.	6.767	3.491	9.007	.520	8.685
52 Çoğu kimse benden daha çok sevilir.	7.467	.121	2.503	.430	.200
55 Okulda sık sık cesaretim kırılır.	.155	.257	5.033	.394	.348
7 Sınıfın önünde konuşmak bana çok zor gelir.	3.609	-7.991	.130	.285	7.384
44 Başkalarını kendimden daha güzel bulurum.	-3.790	-4.856	2.791	.222	.694
51 Azarlandığım zaman çabuk üzülürüm.	7.692	-5.063	2.940	.146	.611
12 Evde kolayca üzülür, bozulurum.	.195	.303	4.076	.126	.456

Mad.No. CÖE Maddeleri	F6	F7	F8	F9	F10
53 Çoğu zaman annemle babamın benden çok şey beklediklerini hissedirim.	.843	3.583	-2.503	2.603	-8.156
26 Annem-babam benden çok şey beklerler.	.829	-1.750	1.614	4.339	5.627
21 Elimden gelenin en iyisini yaparım.	-2.097	.641	.147	-4.540	8.818
33 Evde kimse benimle fazla ilgilenmez.	.150	.428	-3.317	.178	-7.572
47 Annem babam beni anlarlar.	-2.134	.278	5.822	.170	.120
40 Çoğu kez evi terk etmeyi düşünürüm.	-1.497	.256	.293	4.137	.163
2 Kendime oldukça güvenirim.	-1.453	.147	.667	-6.465	.128
15 Ne yapmam gerektiğini her zaman bir başkasının söylemesi gerekir.	1.018	-3.691	.573	.204	-1.119

43	Çoğu kez kendimden utanırım.	8.179	6.302	.129	.673	1.482
3	Sık sık bir başkasının yerinde olmak isterim.	.218	-7.360	.201	.109	.499
9	Elimde olsaydı kendimde pek çok şeyi değiştirdim.	-6.697	1.280	1.095	.314	.375
17	Yaptığım şeylerden sık sık pişmanlık duyarım.	-3.255	.124	-6.794	4.660	.321

Mad.No.	ÇÖE Maddeleri	F11	F12	F13	F14	F15
34	Hiçbir zaman azar işitemem.	.829	-2.100	-5.307	9.487	4.910
31	Hayatımda her şey çok karmakarışıktır.	.438	.180	-8.194	-9.643	1.832
16	Yeni bir şeye alışmak çok zamanımı alır.	1.941	.733	1.298	-3.478	5.391
1	Hayal kurmakla çok vakit geçiririm.	7.962	.442	-6.244	.228	.168
37	Kız - erkek olmaktan hoşlanmıyorum.	-2.183	-9.393	.782	-5.636	6.149
38	Kendimi sevmiyorum.	-3.014	.334	.553	.121	2.863
6	Hiçbir şeyi kendime dert etmem.	4.981	1.804	-4.277	.772	-6.287
25	Kendimden küçük çocuklarla oynamayı tercih ederim.	6.307	.112	8.714	-1.166	.703
19	Annem-babam çoğu kez duygularımı dikkate alırlar.	-.107	-.154	-6.304	-9.795	.333

Mad.No.	ÇÖE Maddeleri	F16	F17	F18	F19	F20
56	Genellikle olup bitenlere aldırmam.	.810	2.615	.293	-3.848	-1.260
41	Hiçbir zaman utangaç değilim.	.343	.186	3.321	-.144	-.188
23	Genellikle kendi başımın çaresine bakabilirim.	5.249	.804	4.737	2.349	4.440
54	Başkalarıyla kolaylıkla konuşabilirim.	.107	3.439	.687	-2.084	.167
8	Keşke biraz daha küçük olsaydım.		-6.008	.116	.738	8.147
39	Başkalarıyla birlikte olmaktan hoşlanmam.		4.230	7.603	-4.983	.789

Mad.No.	ÇÖE Maddeleri	F21
30	Kendimi olduğum gibi ortaya koymam.	.812
27	Tanıdığım herkesten hoşlanırım.	.485

bir faktörde yüklü görünen maddeler gözden geçirilmiş ve bu maddeler kuramsal olarak daha ilgili oldukları düşünülen faktörlerde değerlendirilmiştir. Örneğin, "Annem babam beni iyi anlarlar" şeklinde ifade edilen 47. madde hem 1. faktöre hem de 7. faktöre yüklenmiştir. Ancak, bu madde daha çok aile ile ilgili görüldüğü için 7. faktör olan aile alt ölçeğinde değerlendirilmiştir. Bazı maddelerin ise ikiden fazla faktöre yüklendikleri görülmüştür. Bu maddeler kuramsal olarak en çok ilgili görüldükleri alt boyuta yerleştirilmiştir. Diğer maddeler için de aynı işlem yapılmış ve böylece deneysel olarak ortaya çıkan 21 boyut, kuramsal olarak anlamlı görülen 10 boyuta indirgenmiştir.

Birinci faktörde genel olarak özsaygıyı ölçen 5,

20, 22, 24, 29, 31, 48 ve 57. maddeler bulunmaktadır. Bu faktör "Genel Özsaygı" olarak adlandırılmıştır. Arkadaşlık ilişkilerindeki özsaygıyı ölçen 4, 11, 18, 32 ve 46. maddelerden oluşan ikinci faktöre "Arkadaşlık İlişkileri" adı verilmiştir. Üçüncü faktörü 10, 14, 28, 36, 42, 45 ve 50. maddeler oluşturmakta ve okulla ilgili özsaygıyı ölçmektedir. Bu faktör de "Okul Yaşamı" olarak adlandırılmıştır. 7, 35, 49, 52 ve 55. maddelerden oluşan dördüncü faktör çocuğun okulda kendini ne ölçüde başarılı hissettiğini ölçmektedir ve bu faktöre "Okul Başarısı" adı verilmiştir. Beşinci faktör 12, 44 ve 51. maddeleri içermekte ve envanterin "Kırılğanlık" alt boyutunu oluşturmaktadır. Altıncı faktör 26 ve 53. maddelerden oluşmakta ve "Aile" boyutunu ölçmektedir. "Ev Yaşantısı" adı veri-

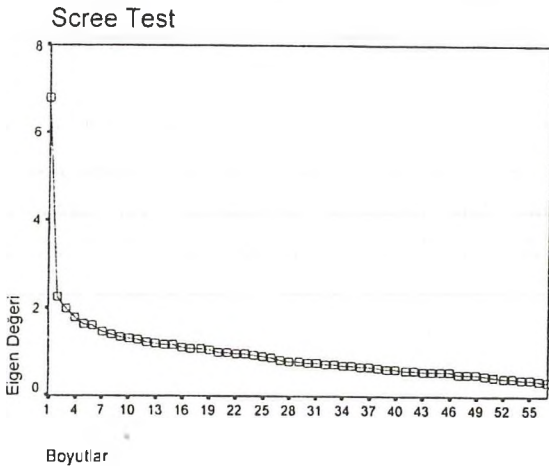
len yedinci faktör 21, 33, 40 ve 47. maddelerden oluşmaktadır. Sekizinci faktörü 2 ve 15. maddeler oluşturmakta ve bu maddeler kendine güveni ölçmektedir. Bu nedenle de bu boyut "Özgüven" olarak adlandırılmıştır. Dokuzuncu faktör 3, 9 ve 17. maddeleri kapsamakta ve bu faktör "Kendini Kabul" alt boyutunu oluşturmaktadır. 41 ve 56. maddelerden oluşan 10. faktör ise çeldirici maddeler içeren bir alt boyut oluşturmaktadır. Orijinal ölçekte "Yalan" (lie) ölçeği olarak adlandırılan bu alt ölçek bu çalışmada "Çeldirici" alt boyutu olarak adlandırılmıştır.

Bu on faktör dışında kalan faktörlerin kuramsal olarak anlamlı olmadıkları ve çok az sayıda maddeden oluştuğu görülmüştür. Böylece, CÖE'nin on faktörden oluşan bir yapıya sahip olduğu kanısına varılmıştır. Ancak, bu faktörlerin varlığını test etmek için yürütülen Scree Test incelendiğinde, ilk dört faktörün dışındaki faktörlerin varyansı açıklamaya çok büyük bir katkısının olmadığı ve bu faktörlerin oldukça zayıf faktörler olduğu da görülmektedir. Yine de kuramsal olarak anlamlı görünen bu faktörlerin varlığının kabul edilebileceği düşünülmüştür. Yürütülen bu Scree Test Şekil 1'de sunulmuştur.

Ölçeğin Alt Boyutlarının İçtutarlılığı

Kuramsal olarak anlamlı görülen bu 10 faktörün iç tutarlık katsayıları her bir alt ölçek için ayrı ayrı hesaplanmıştır. Bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2'de de görüldüğü gibi ölçeğin 10 alt ölçeği arasında içtutarlık katsayısı en yüksek olanlar aile,

Şekil 1. Scree Test

okul yaşamı ve genel özsaygı alt ölçekleridir. Bunları sırasıyla, arkadaşlık, ev yaşantısı, okul başarısı ve kırılma alt ölçekleri izlemektedir. Kendini kabul alt ölçeği ile özgüven alt ölçeklerinin içtutarlık katsayılarının diğer alt ölçeklere oranla düşük oldukları görülmektedir. Bu on alt ölçek arasında en düşük Cronbach alfa değeri özgüven alt ölçeğine aittir. Ölçeğin tümü için bulunan alfa katsayısının ise .84 olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Coopersmith Özsaygı Envanteri'nin Alt Boyutlarının İçtutarlık Katsayıları

Boyutlar	Cronbach Alfa Değerleri
Genel özsaygı	.63
Arkadaşlık ilişkileri	.55
Okul yaşamı	.65
Okul başarısı	.54
Kırılma	.44
Aile	.67
Ev yaşantısı	.54
Özgüven	.29
Kendini kabul	.37
Çeldirici	.31
Tüm. Ölçek	.84

TARTIŞMA

Araştırmadan elde edilen bulgular Coopersmith Özsaygı Envanteri'nin toplam varyansın %59.8'ini açıklayan 21 alt ölçekten oluşan karmaşık bir faktör yapısına işaret etmiştir. Bulgular bölümünde açıklandığı gibi kuramsal olarak anlamlı gözükken bu 10 alt boyut toplam varyansın %38.01'ini açıklamaktadır. Birden çok faktöre yüklenen maddelerin kuramsal olarak en fazla ilgili görüldükleri alt boyutta değerlendirmeleri sonucunda ölçeğin kuramsal olarak da anlamlı görünen bu on alt boyuttan oluştuğuna karar verilmiştir. Ancak, daha önce de vurgulandığı ve Scree Test'te de görüldüğü gibi bu faktörlerin toplam varyansı açıklamaya çok az bir katkısının olduğu da anlaşılmaktadır.

Bu çalışmadan elde edilen bulgular ölçeğin orijinali üzerinde Roberson ve Miller (1986) tarafından yapılan çalışmadaki faktör analizi sonuçlarıyla büyük ölçüde tutarlılık göstermektedir. Şöyle ki anılan bu

çalışmada orijinal ölçekte bulunan 13 genel özsaygı maddesi değişik faktörlere dağılmışlardır. Bu çalışmada da aynı durum gözlenmiş, genel özsaygı alt ölçeğinin maddeleri başlangıçta 21 faktöre dağılmış, daha sonra bu maddeler yüksek faktör yüküyle yer aldıkları ve kuramsal olarak daha tutarlı olan faktörlere yerleştirilmişlerdir. Ölçeğin Türkçe sürümünde genel özsaygıya ek olarak özgüven ve kendini kabul adları verilen iki alt boyut ortaya çıkmıştır. Benzer bir durum okul yaşamı ve okul başarısı alt ölçeklerinde gözlenmiştir. Coopersmith'in orijinal ölçeğinde okul programı adı verilen bu ölçek maddeleri, bu çalışmada okul yaşamı ve okul başarısı adları verilen iki ayrı alt boyutta toplanmıştır. Yine orijinal ölçekte aile-ebeveyn adını taşıyan alt boyut ölçeğin Türkçe sürümünde aile ve ev yaşantısı adları verilen iki alt boyuta bölünmüştür. Ölçeğin Türkçe sürümünde ortaya çıkan arkadaşlık alt boyutunun ise ölçeğin orijinalindeki sosyal-arkadaşlık alt boyutu ile tutarlı olduğu düşünülmüştür. Ancak bu alt boyutta da Roberson ve Miller'ın (1986) çalışmasında olduğu gibi genel özsaygı ile ilgili maddelerin yer aldığı gözlenmiştir.

Sonuç olarak, ölçeğin Türkçe versiyonundan elde edilen sonuçlar orijinal ölçekle yürütülen çalışmalarda olduğu gibi oldukça karmaşık bir faktör yapısının varlığına işaret etmekle birlikte kuramsal olarak ortaya çıkan biçimiyle orijinal ölçek ile tutarlılık gösteren bir yapıda olduğu ileri sürülebilir. Ölçeğin Türkçe sürümünde ortaya çıkan kırılma alt ölçeği ise yaşamla başa çıkma, mutluluk gibi maddeleri içermekte ve orijinal ölçekte aile, ev-ebeveyn alt ölçeğinde bulunmaktadır. Bu maddelerin ayrı bir alt boyut oluşturması kültüre özgü bir durum olarak yorumlanmış ve Türk çocuklarının gerek evde gerekse okulda yaşamla başa çıkma konusunda oldukça kırılma davranışları düşünülmüştür.

Ölçeğin Türkçe formunun ilköğretim öğrencilerine uygulanması sonucunda elde edilen bu bulgular Coopersmith Özsaygı Envanteri'nin Türkçe sürümünde orijinali gibi çok boyutlu bir ölçek olduğunu ve anne-babayla ilişkiler, arkadaşlık ilişkileri, okul yaşamı, okul başarısı gibi alanlarda çocukların kendilerini nasıl algıladıklarını ölçtüğüne işaret etmekte ve bundan sonra bu ölçekle yapılacak çalışmalarda ölçeğin bu çok faktörlü yapısının göz önüne alınması gereğine işaret etmektedir.

Kuşkusuz yalnızca bir başlangıç olarak nitelendirilmesi gereken bu araştırma sonuçlarının farklı örneklemeler üzerinde yürütülen başka araştırmalarla desteklenmesi gerekmektedir. İleride yapılacak bu tür çalışmalar, daha sonra bu ölçek ile çalışacak olan araştırmacılara Coopersmith Özsaygı Envanteri'nin Türkçe formunun faktör yapısı ve hangi alt ölçeklerden oluştuğuna ilişkin daha kesin kanıtlar sunulmasına katkıda bulunacaktır.

KAYNAKÇA

- Coopersmith, S. (1967) *The Antecedents of Self-Esteem*. San Francisco: Freeman and Company.
- Güçray, S. (1989) "Çocuk Yuvasında ve Ailelerinin Yanında Kalan 9-10-11 Yaşlarındaki Çocukların Benlik Saygısını Etkileyen Bazı Faktörler", Basılmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Karagöllü, Ş. (1995) "Anaokulu Eğitimi Almış ve Almamış İlkokul Öğrencilerinin Cinsiyetlerine ve Sınıflarına Göre Okul Başarı Düzeyleri ile Özsaygı Düzeylerinin İncelenmesi", Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Roberson, T. G. and E. Miller (1986) "The Coopersmith Self-Esteem Inventory: A Factor Analytic Study", *Educational and Psychological Measurement*, 46: 269-273.
- Rosenberg, M. (1965) *Society and the Adolescent Self-Image*. Princeton: Princeton University Press.
- Sanford, L. T., and M. E. Donovan (1984) *Women and Self-Esteem: Understanding and Improving the Way We Think and Feel About Ourselves*. Harmondsworth: Penguin Books.
- Yörükoğlu, A. (1996) *Gençlik Çağı: Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar*. Özgür Yayınları.